

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

1976/77: 1 y

i fråga om stöd till tidningar och tidskrifter på andra språk än svenska

Till konstitutionsutskottet

Genom beslut den 22 mars 1977 har konstitutionsutskottet hemställt om arbetsmarknadsutskottets yttrande över propositionen 1976/77: 99 om statligt stöd till vissa tidningar och tidskrifter, m. m. jämte motioner.

Utskottet har behandlat den del av de remitterade dokumenten som rör tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska, dvs. förutom den aktuella delen av propositionen motionerna 1976/77: 1469 av fru Diesen m. fl. (m), 1976/77: 1472, yrkandena 2 a och 3, av herr Johanson i Trollhättan m. fl. (s), 1976/77: 1473 av herr Fagerlund m. fl. (s) och 1976/77: 1509, yrkandena 1 och 2, av herr Werner m. fl. (vpk).

Bakgrund

Frågan om presstödet till s. k. invandratidningar har varit omdebatterad sedan det allmänna presstödet infördes år 1971. På förslag av inrikesutskottet (InU 1975: 6) beslöt riksdagen år 1975 att från anslaget Åtgärder för invandrare anvisa 400 000 kr. som stöd i form av projektbidrag till tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk som ges ut här i landet och riktar sig till invandrar- och minoritetsgrupper i Sverige. För innevarande budgetår höjdes beloppet till 600 000 kr.

Riksdagen begärde förra året (KU 1975/76: 46, InU 1975/76: 3 y) att regeringen skulle se över frågan om stöd till tidningar på annat språk än svenska. Det stod därvid klart att stödet borde utgå i annan ordning än det allmänna presstödet med hänsyn till de speciella förhållanden som gäller för invandrarnas tidningar. Det framhölls dock att stödet borde utformas så att det så långt möjligt skulle få samma effekter som det allmänna presstödet — dvs. främja en fri debatt och opinionsbildning.

I propositionen 99 läggs nu fram ett nytt förslag om stöd till tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk. Enligt förslaget skall ett fast bidrag införas till allmänna nyhetstidningar på andra språk än svenska som riktar sig till invandrare i Sverige och som utkommer med minst 24 nummer per år. Bidragsbeloppet föreslås öka vid tätare utgivning.

För tidningar som inte uppfyller kraven på allmänna nyhetstidningar och som utges av sådana invandrarorganisationer som är att betrakta som riksorganisationer föreslås ett särskilt stöd med maximalt 225 000 kr.

För övriga tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk skall finnas fortsatta möjligheter till behovsprövade bidrag. Totalbeloppet per år beräknas till 150 000 kr. I propositionen föreslås dessutom att speciellt stöd på vissa villkor skall kunna utgå vid nyetablering eller planerad tätare utgivning eller som kompensation vid ojämlika konkurrensförutsättningar av tidningar och tidskrifter. Det nya presstödet till invandratidningar föreslås i sin helhet utgå över ett särskilt anslag som skall administreras av statens invandrarverk efter samråd med presstödsnämnden. Enligt förslaget skall stöd utgå redan fr. o. m. innevarande kalenderår. I propositionen föreslås därför att 2,5 milj. kr. skall anvisas på tilläggsbudget. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet till 3,5 milj. kr. Som en konsekvens av den föreslagna anslagsanvisningen förordas att stödet till invandrarnas tidningar och tidskrifter från anslaget Åtgärder för invandrare skall upphöra. Den berörda anslagsposten har i budgetpropositionen för nästa budgetår beräknats till 600 000 kr. och anslaget Åtgärder för invandrare föreslås följaktligen bli minskat med detta belopp.

Utskottet

Det regeringsförslag som nu läggs fram fyller de allmänna krav som riksdagen uppställde förra året. Stödet till invandrarnas tidningar och tidskrifter lyfts upp på en betydligt högre nivå än tidigare. I många fall blir stödet förmånligare än motsvarande stöd till publikationer på svenska. Utskottet biträder för sin del huvudlinjerna i regeringens förslag och kommer i det följande att i anslutning till motionerna diskutera olika detaljer i stödsystemet.

I motionerna 1469 av fru Diesén m. fl. (m) och 1509 av herr Werner m. fl. (vpk) kritiseras det föreslagna systemet med särskilda regler för stöd till tidningar på minoritetsspråk. Motionärerna anser att i princip samma regler bör gälla som för publikationer på svenska.

Utskottet vill framhålla att de särskilda reglerna självfallet inte skall diskriminera tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk utan avsikten är att få ett regelsystem som är anpassat till de speciella förutsättningarna för dessa publikationer. Därmed blir det bl. a. möjligt att ge stöd i situationer då så inte skulle varit fallet med en motsvarande tillämpning av bestämmelserna för svenska periodiska publikationer. Såvitt utskottet kan bedöma är det inte heller så som påstås i motionen 1469 att det allmänna presstödet med dagens förutsättningar skulle vara förmånligare för exempelvis tidningar på finska eller estniska. Med

hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsyrkandena. Utskottet är inte heller berett att tillstyrka yrkandet 2 i vpk-motionen, vari begärs en utredning om invandartidningarnas och -tidskrifternas speciella situation. Utskottet förutsätter att effekterna av det föreslagna stödsystemet noga följs och att regeringen är beredd att snabbt föreslå förändringar om reglerna skulle få ett utfall som inte svarar mot intentionerna i propositionen. Man kan nämligen som påpekas i propositionen inte bortse från att det föreligger ett visst osäkerhetsmoment genom att marknaden för tidningar och tidskrifter på annat språk än svenska inte är tillräckligt känd. Till detta kommer att förändringarna på denna del av tidningsmarknaden är större än när det gäller svenska tidningar och tidskrifter.

Utskottet tar härfter upp motionerna 1472 av herr Johansson i Trollhättan m. fl. (s) och 1473 av herr Fagerlund m. fl. (s). Motionärerna vill att stödet till allmänna nyhetstidningar skall konstrueras om på ett sätt som skulle gå ut över tidningar som kommer ut med fler än ett nummer per vecka. Enligt propositionen skall för tidningar som uppfyller vissa allmänna krav och utkommer med minst 24 nummer per år utgå 300 000 kr. För varje nummer mellan 24 och 53 skall utgå ytterligare 7 000 kr. och för varje nummer fr. o. m. 53 2 000 kr. Motionärerna vill slopa bidraget vid tätare utgivning än 52 nummer per år. Motiveringen härför är att invandartidningarnas marknader är så små att man kan befara att en tidning som kommer ut med fler nummer i veckan slår ut övriga tidningar inom sitt språkområde. En monopolsituation kan därvid bli följden, vilket strider mot avsikten med presstödet.

Utskottet kan inte biträda motionsförslaget. Ett bifall till detta skulle innebära att invandrar- och minoritetstidningar med tät utgivning skulle missgynnas bl. a. i jämförelse med svenska tidningar i motsvarande situation. Det finns inga belägg för att stödets konstruktion, som motionärerna säger, kommer att leda till en icke önskvärd koncentration av tidningsutgivningen. Om tendenser i den riktningen skulle uppkomma finns vissa möjligheter att motverka en sådan utveckling genom det särskilda stödet vid ojämlika konkurrensförutsättningar. I övrigt hänvisas till vad ovan sagts om vikten av att verkningarna av reglerna följs upp och att förändringar vid behov aktualiseras utan dröjsmål.

I motionen 1472 föreslås vidare att stödet till organisationstidskrifter skall omfatta även tidskrifter som ges ut av svenska organisationer men trycks på andra språk än svenska.

Utskottet har inte underlag för att bedöma behovet av bidrag av denna typ. Möjligheter till stöd efter behovsprövning finns dock. Utskottet utgår från att organisationer som anser sig ha behov av stöd till den ifrågavarande typen av tidskrifter aktualiserar frågan hos invand-

rarverket. Därigenom kan man få underlag för ställningstagande till ett mera reguljärt stöd i framtiden. Motionsyrkandet avstyrks med hänvisning till det anförda.

Utskottet tar slutligen upp frågan om bidrag till de tidningar och tidskrifter som inte är att anse som nyhets- eller medlemstidning. Som tidigare nämnts skall behovsprövade bidrag kunna utgå till sådana publikationer. Invandrarverket föreslås få disponera 150 000 kr. för detta ändamål. Vissa riktlinjer för stödet föreslås, bl. a. skall stöd ej utgå med mer än hälften av vad som skulle utgått om publikationen varit bidragsberättigad som nyhets- eller medlemstidning. I motionen 1472 hävdas också att ett flertal av de tidningar som under innevarande budgetår erhållit s. k. projektbidrag kommer att få dessa minskade utan att de i stället blir kvalificerade för stöd i andra former. Ökade svårigheter förutses också för grupper som vill starta nya tidningar. Invandrarverket bör därför enligt motionärerna få disponera ytterligare medel för stöd till invandrades och minoritetsgruppers tidningsprojekt. Medlen bör få disponeras fritt av verket utan bindande föreskrifter från statsmakterna. I konsekvens härmed yrkar herr Fagerlund m. fl. (s) i motionen 1473 avslag på propositionens förslag om reducereing av anslaget Åtgärder för invandrare med 600 000 kr. Dessa medel skulle alltså få disponeras till tidningsstöd men också till andra projekt som finansieras från anslaget.

Utskottet vill betona att avsikten med det nu införda stödet är att ge tidningar och tidskrifter utgivna på invandrar- eller minoritetsspråk en väsentligt bättre ställning än tidigare. Det finns inte anledning att som motionärerna anta att i dag stödberättigade publikationer i någon större omfattning skulle bli utan stöd enligt propositionens förslag. Åtskilliga av de publikationer som i dag får stöd från anslaget Åtgärder för invandrare kommer att bli stödberättigade som nyhets- eller organisationstidningar. Det kan emellertid vara svårt att i dag göra en säker bedömning av vilka tidningar som kommer att hänföras till dessa kategorier och vilket anslagsbehov det därför finns för övriga tidningar. Med hänsyn därtill bör stödet till övriga tidningar inte absolut låsas fast vid 150 000 kr., utan regeringen bör vara oförhindrad att disponera om medlen. Det kan bl. a. visa sig att medelsbehovet för organisationstidningar blir mindre än som nu förutses och att anspråken för övriga tidningar blir i motsvarande mån större.

Under alla omständigheter ter det sig mindre lämpligt att som motionärerna föreslår vid sidan av de föreslagna typerna av stöd införa ytterligare en stödform som skall hanteras av invandrarverket utan vägledande riktlinjer från statsmakternas sida och utan precisering av hur stort belopp som totalt skall användas för ändamålet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner utskottet icke skäl att biträda de aktuella delarna av motionerna.

Med det anförda godtar utskottet propositionens förslag i nu aktuella delar. Motionerna 1469, 1472, yrkandena 2 a och 3, 1473 och 1509, yrkandena 1 och 2, avstyrks.

Stockholm den 14 april 1977

ROLF WIRTÉN

Närvarande: herrar Wirtén (fp), Nilsson i Tvärålund (c), Nilsson i Östersund (s), fru Hörnlund (s), herrar Gustafsson i Säffle (c), Johansson i Simrishamn (s), Fridolfsson (m), Fransson (c), Nilsson i Kalmar (s), Jonsson i Alingsås (fp), Granstedt (c), fru Berglund (s), herrar Svensson i Skara (m), Johansson i Arvika (s), och fru Flodström (s).

Avvikande mening

av herr Nilsson i Östersund, fru Hörnlund, herrar Johansson i Simrishamn, Nilsson i Kalmar, fru Berglund, herr Johansson i Arvika och fru Flodström (alla s) som anser att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Propositionens förslag innebär att stödet till invandrarnas tidningar och tidskrifter lyfts upp på en nivå som ligger i paritet med motsvarande stöd till publikationer på svenska. Utskottet hälsar detta med tillfredsställelse men har vissa erinringar mot stödsystemets utformning, vilket framgår vid nedanstående behandling av de socialdemokratiska motionerna 1472 och 1473.

I motionerna — — — (= utskottet) — — — med presstödet.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag att särskilt bidrag utgår för varje nummer mellan 24 och 53 under året. Därmed ökas möjligheterna för olika invandrarorganisationer att ge ut tidningar med vecko-utgivning och därmed ett aktuellt nyhetsinnehåll. I likhet med motionärerna utgår utskottet från att det inom de större invandrargrupperna på sikt bör finnas utrymme för konkurrerande nyhetstidningar med en sådan omfattning i utgivningen.

Utskottet delar även motionärernas uppfattning att den premiering av ytterligare högre periodicitet som föreslås skapar problem. Genom det tillskott som erhållits vid utgivning av fler än ett nummer per vecka får nämligen tidningar som kan finansiera en flerdagarsutgivning ytterligare hjälp genom presstödet. Därvid kan, som motionärerna påpekar, tidningar med tät utgivning få ett sådant övertag mot veckotidningar att de senare slås ut och en monopolsituation blir följden. En sådan utveckling strider direkt mot syftet med presstödet.

Utskottet förordar med hänvisning till det anförda att förslaget i propositionen ändras så att extra stöd för tätare utgivning än veckoutgivning inte utgår. Om detta förslag bifalls kommer vissa besparingar att göras. Därigenom skapas utrymme för ett bättre stöd till övriga tidningar och tidskrifter.

I motionen 1472 föreslås vidare att stödet till organisationstidskrifter skall omfatta även tidskrifter som ges ut av svenska organisationer men trycks på andra språk än svenska.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att samhället på allt sätt bör medverka till att underlätta olika insatser att på ett bättre sätt engagera och aktivera invandrarna i det arbete, som bedrivs inom exempelvis politiska och fackliga organisationer. I konsekvens härmed bör tidningar och tidskrifter som ges ut på annat språk än svenska av i övrigt stödberättigade svenska organisationer och som vänder sig till i Sverige bosatta invandrare erhålla det föreslagna distributionsstödet på samma sätt som övriga organisationstidskrifter. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motionsyrkandet.

Utskottet tar — — — (= utskottet) — — — från anslaget.

Enligt utskottets bedömning innebär propositionens förslag risk för att ett flertal av de tidningar som under innevarande budgetår erhållit projektbidrag kommer att få dessa minskade utan att de i stället blir kvalificerade för stöd i andra former. Under alla omständigheter innebär det njugga anslaget på 150 000 kr. att dessa tidskrifter inte kan få sin ställning förbättrad. Svårigheterna att med denna ram få stöd till nya projekt är också uppenbara. Till detta kommer de krav för stöd vid nyetablering som uppställs i propositionen och som ytterligare försvårar startande av nya tidningar och tidskrifter.

Utskottet motsätter sig propositionen i denna del och tillstyrker motionärernas förslag som innebär att under anslaget Åtgärder för invandrare även fortsättningsvis får disponeras medel för stöd till tidskrifter. Medlen bör få disponeras av invandrarverket utan bindande föreskrifter, och verket bör också ha möjlighet att använda medlen för andra projekt än tidskrifter. Med hänvisning till vad sålunda anförts biträder utskottet motionerna 1472 och 1473 i aktuella delar.

Sammanfattningsvis godtar utskottet propositionens förslag med de ändringar som föreslås i motionerna 1472, yrkandena 2 a och 3, och 1473. Motionerna 1469 och 1509, yrkandena 1 och 2, avstyrks.